การบูรณาการหลักสูตรภาษาอังกฤษแบบ CLIL ของโรงเรียนประถมศึกษาในประเทศไทย: โอกาส อุปสรรค และแนวทางการพัฒนา

The Integration of a CLIL-Based English Curriculum in Thai Primary Schools: Opportunities, Challenges, and Developmental Guidelines

นงลักษณ์ ไชยศิลป์* และ วิไลภรณ์ วิชญาวัฒน์**

Nongluck Chaisin* and Wilaiphorn Witchayawat**

*นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

**อาจารย์สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

*Doctoral Program in Curriculum and Instruction, School of Education, University of Phayao

**Professor of Curriculum and Instruction, School of Education, University of Phayao

Corresponding Author: วิไลภรณ์ วิชญาวัฒน์

อีเมล: kethychai@gmail.com

บทความวิชาการ

วันที่รับบทความ: 19 กันยายน 2568 วันที่แก้ไขบทความ: 30 ตุลาคม 2568 วันที่ตอบรับบทความ: 2 พฤศจิกายน 2568

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการบูรณาการหลักสูตรภาษาอังกฤษแบบ Content and Language Integrated Learning (CLIL) ของโรงเรียนประถมศึกษาในประเทศไทย ตลอดจนวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคของการนำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในบริบทประเทศไทย แนวคิด CLIL เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผสานเนื้อหาวิชาเข้ากับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ด้าน คือ เนื้อหา (Content) การสื่อสาร (Communication) การคิด (Cognition) และวัฒนธรรม (Culture) ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะภาษาและการคิดวิเคราะห์ไปพร้อมกัน ผลการสังเคราะห์ข้อมูลพบว่า แนวทางการพัฒนาหลักสูตร CLIL ที่เหมาะสมกับโรงเรียนระดับประถมศึกษาในประเทศไทย คือ 1) ยึดกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นฐาน 2) ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ตามกรอบ 4Cs 3) กำหนดระดับความเข้มของ CLIL ให้เหมาะกับบริบทของโรงเรียน และ 4) พัฒนาครูอย่างต่อเนื่องผ่านระบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของ CLIL ได้แก่ ความพร้อมของครู สื่อและทรัพยากรการเรียนรู้ที่เหมาะสม การสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน และการประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งด้านภาษาและเนื้อหา นอกจากนี้ ยังมีอุปสรรคต่อการใช้ CLIL ในการจัดการศึกษา ได้แก่ ด้านสมรรถนะทางภาษาอังกฤษของครู ข้อจำกัดของสื่อการสอน และความเหลื่อมล้ำระหว่างโรงเรียนเมืองกับชนบท บทความนี้ ได้นำเสนอทั้งแนวทางเชิงนโยบายและแนวทางการปฏิบัติเพื่อพัฒนา CLIL ให้เป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาของประเทศไทย

คำสำคัญ: การบูรณาการหลักสูตรภาษาอังกฤษ, CLIL, โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

This article aims to present the approaches to integrating the English curriculum based on Content and Language Integrated Learning (CLIL) in Thai primary schools, as well as to analyze the opportunities and challenges of implementing this approach within the Thai educational context. CLIL is a pedagogical framework that combines subject content learning with English language acquisition through four core components: Content, Communication, Cognition, and Culture. It focuses on developing learners' linguistic proficiency and critical thinking skills simultaneously. The synthesis of relevant literature indicates that effective approaches to CLIL curriculum development for primary schools in Thailand include: (1) aligning with the Basic Education Core Curriculum as a foundation; (2) designing learning units based on the 4 Cs framework; (3) determining appropriate levels of CLIL intensity according to school contexts; and (4) promoting continuous teacher development through Professional Learning Communities (PLCs). The key success factors for CLIL implementation comprise eachers' readiness, the availability of appropriate learning materials and resources, administrative support, and assessment systems that evaluate both language and content outcomes. However, several challenges remain, such as limited English proficiency among teachers, insufficient teaching materials, and disparities between urban and rural schools. This article proposes both policy and practical recommendations to enhance CLIL as a pivotal mechanism for improving the quality of English education in Thai primary schools.

Keywords: English Curriculum Integration, CLIL, Primary Schools

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัฒน์ที่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อ สื่อสาร และเชื่อมโยงผู้คนทั่วโลก ทั้งในด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (Crystal, 2020) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษอย่างมีประสิทธิภาพถือเป็นทักษะสำคัญ (key competency) ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมีเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก (OECD, 2021) ด้วยเหตุนี้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จึงให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตั้งแต่ระดับประถมศึกษา โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศที่ไม่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก (non-English speaking countries) เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และฟินแลนด์ ที่มีการพัฒนาแนวทางการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพ และบูรณาการเข้ากับทักษะอื่น ๆ อย่างเป็นระบบ (Lasagabaster, 2022) แนวคิดการเรียนรู้ภาษาไปพร้อมกับเนื้อหา (Content and Language Integrated Learning: CLIL) ได้รับการนำไปใช้ในหลากหลายประเทศ เช่น สเปน เนเธอร์แลนด์ และญี่ปุ่น โดยมักเริ่มจาก

ระดับประถมศึกษา เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะภาษาที่สองได้ดี (Dalton-Puffer, 2022) อย่างไรก็ตาม การนำแนวคิด CLIL มาใช้ในบริบทของประเทศที่ไม่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักนั้นมีทั้งโอกาสและความท้าทาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยที่ยังเผชิญปัญหาด้านความพร้อมของครูผู้สอน งบประมาณ เวลาในการจัดการเรียนการสอน และทัศนคติของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Phyak, 2021)

ประเทศไทย ได้มีการกำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นวิชาบังคับตั้งแต่การศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และมีการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) หนึ่งในแนวทางสำคัญในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่นำมาใช้และได้รับการยอมรับในระดับสากลคือ การพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษที่เชื่อมโยงกับเนื้อหาวิชาอื่นๆ หรือที่เรียกว่าแนวคิด CLIL โดยแนวคิดนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะภาษาอังกฤษควบคู่ไปกับการเรียนรู้เนื้อหาทางวิชาการ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ หรือภูมิศาสตร์ (Coyle, Hood, & Marsh, 2010; Meyer et al., 2021) การสอนภาษาอังกฤษที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการพัฒนาภาษาแบบบูรณาการภาษาและเนื้อหา (Content and Language Integrated Learning (CLIL)) การเรียนการสอนเนื้อหา (Learning of Content) พร้อมกันกับเป้าหมายในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ รูปแบบการเรียนการสอนที่มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาที่สองหรือภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเนื้อหาจากกลุ่มสาระการเรียนการสอนต่าง ๆ โดยใช้ภาษาต่างประเทศเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ซึ่งมีองค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอนด้วย 4 ด้าน (4Cs) คือ เนื้อหา (Content) การสื่อสาร (Communication) กระบวนการคิด (Cognition) และวัฒนธรรม (Culture) จะมีความสัมพันธ์อย่างมากกับเนื้อหาและภาษาต่างประเทศจึงมีความสำคัญต่อวัฒนธรรมและสังคมอย่างเห็นได้ชัด ความเข้าใจวัฒนธรรมต่างประเทศอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอนสามารถทำให้นักเรียนเกิดการรู้ภาษาที่สอดแทรก ทั้งเนื้อหา (Coyle, Hood and Marsh, 2010) แนวทางดังกล่าวนอกจากจะส่งเสริมการใช้ภาษาอย่างเป็นธรรมชาติแล้ว ยังช่วยพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ และสร้างความเข้าใจในสาระวิชาต่าง ๆ อย่างลึกซึ้งได้อีกทางหนึ่งด้วย (Marsh, 2022) แม้จะมีอุปสรรคหลายประการ แต่โอกาสในการใช้ CLIL เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาของไทยก็ยังคงมีอยู่มาก หากสามารถออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนในประเทศไทย พัฒนาครูให้เข้าใจหลักการของ CLIL และสร้างระบบสนับสนุนอย่างเป็นระบบ การบูรณาการแนวคิด CLIL ย่อมสามารถยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนไทยให้สามารถแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างมีศักยภาพ แม้แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา จะได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในระดับนานาชาติ และมีหลักฐานเชิงประจักษ์เพิ่มขึ้นว่า CLIL สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศของผู้เรียนระดับประถมศึกษาได้ โดยเฉพาะด้านการพูดและการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร แต่ผลต่อการเรียนรู้เนื้อหาวิชายังคงมีความซับซ้อนและขึ้นอยู่กับบริบทการนำไปใช้ (Lee et al., 2025)

สำหรับประเทศไทย แม้จะมีการทดลองใช้ CLIL ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนโครงการ English Program (EP) และ Mini English Program (MEP) รวมถึงโรงเรียนในเมืองใหญ่ แต่ยังพบว่ามีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบจำนวนกับโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา (Punthumasen, 2007;

Wiriyachitra, 2010) ขณะที่การศึกษาในระดับประถมศึกษาถือว่าเป็นช่วงเวลาสำคัญในการวางรากฐานทักษะภาษาและการคิดเชิงวิพากษ์ แต่กลับมีงานวิจัยเชิงประจักษ์ในการศึกษาระดับประถมศึกษาน้อยมาก ซึ่งงานวิจัยส่วนใหญ่ยังเป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการหรืองานวิจัยเชิงทดลองใช้ในบริบทเฉพาะโรงเรียน ที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ของหลักสูตรหรือกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ตัวอย่างเช่น การพัฒนาหลักสูตรเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 หรือการพัฒนาครูและสื่อการสอน CLIL สำหรับชั้นเรียนประถมศึกษา ซึ่งสะท้อนให้เห็นศักยภาพของ CLIL ในการยกระดับการจัดการเรียนรู้ แต่ยังไม่เพียงพอต่อการอธิบายภาพรวมในเชิงระบบว่า การบูรณาการหลักสูตรภาษาอังกฤษแบบ CLIL ในโรงเรียนประถมศึกษาในบริบทประเทศไทยควรได้รับการออกแบบอย่างไรภายใต้ข้อจำกัดด้านความพร้อมของครู ความแตกต่างของบริบทโรงเรียน ความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง และระบบการวัดและประเมินผลของไทย (Koanamsai & Neingnoi, 2024)

บทความนี้ จึงมุ่งนำเสนอแนวทางในการบูรณาการหลักสูตรภาษาอังกฤษแบบ CLIL ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในประเทศไทย ตลอดจนถึงความท้าทายและโอกาสของการบูรณาการ CLIL ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางพัฒนานโยบายและการปฏิบัติที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยในโอกาสต่อไป

ความเป็นมาของ CLIL

แนวคิด CLIL หรือ Content and Language Integrated Learning เกิดจากนโยบายการจัดการเรียนรู้ในสหภาพยุโรปช่วงปี ค.ศ. 1900 เป็นต้นมา โดยมีเครือข่ายสหภาพยุโรป นักวิจัย และคณะทำงานภายใต้การสนับสนุนงบประมาณจากคณะกรรมาธิการยุโรป (European Commission) ร่วมกันพัฒนาและนิยาม “Content and Language Integrated Learning” หรือ CLIL เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1994 ว่า CLIL เป็นวิธีการสอนที่ครอบคลุมรูปแบบต่าง ๆ ของการใช้ภาษาเป็นสื่อกลางในการเรียนการสอน (Coyle et al., 2010) ซึ่งเป็นแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนสาระความรู้ อาทิ ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ โดยสอนผ่านภาษาที่สอง (L2) โดยแนวคิด CLIL นี้ค่อย ๆ ได้รับความนิยมใช้กันอย่างแพร่หลายมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนระดับประถม ระดับมัธยม ตลอดจนระดับอุดมศึกษา ในทวีปยุโรป และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นครอบคลุมทุกภูมิภาคในอนาคต (Montalto et al., 2016)

แนวคิดการเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหากับภาษากำลังกลายเป็นนวัตกรรมการสอนภาษาต่างประเทศที่ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วทั้งใน ยุโรป อเมริกา รวมถึงประเทศในเอเชีย ซึ่งทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในการสอนภาษาต่างประเทศครั้งใหญ่ เพราะแนวคิด CLIL มีความเหมาะสมกับการเรียนแบบสองภาษา (Bilingual) และการสอนแบบหลายภาษา (Multilingual) ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ แนวคิด CLIL อาจเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนภาษาอังกฤษเป็น ภาษาต่างประเทศ (EFL) ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา เนื่องจากแนวคิด CLIL เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญของการ เรียนรู้เนื้อหากับการใช้ภาษาในการสื่อสารในสังคมที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมอันเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (Álvarez, 2007)

ความหมายของ CLIL

Coyle et al. (2010) ได้ให้ความหมายของ CLIL ว่าเป็นแนวทางการศึกษาคู่ขนานที่เน้นการใช้ภาษาเพิ่มเติม (Additional Language) ในการเรียนเนื้อสาระและความเข้าใจภาษาที่สองหรือภาษาเป้าหมายควบคู่กันไปในขณะเดียวกัน กล่าวคือ ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาใดเนื้อหาหนึ่งในภาษาเป้าหมาย ซึ่งส่วนใหญ่คือภาษาอังกฤษ โดยที่ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องมีความเชี่ยวชาญในการใช้ภาษาเป้าหมายก่อนที่จะเรียน เพราะผู้เรียนจะได้เรียนรู้ภาษาที่จำเป็นสำหรับการเรียนขณะที่เรียนเนื้อหาสาระนั่นเอง เช่นเดียวกับ Steavie (2020) ที่กล่าวว่า CLIL เป็นการสอนเนื้อหาวิชาให้แก่ผู้เรียนด้วยภาษาที่ไม่ใช่ภาษาแม่ของผู้เรียน ประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลัก 2 ประการ คือ เนื้อหาวิชา (Subject) และเครื่องมือในการสอน (Medium of Instruction) โดยเน้นการเรียนรู้เนื้อหาและการพัฒนาความสามารถและทักษะทางภาษาต่างประเทศหรือภาษาที่สองไปด้วย

นอกจากนี้ การจัดการเรียนการสอนตามแนวการเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา (Content and Language Integrated Learning: CLIL) เป็นวิธีการสอนสองภาษาโดยใช้ภาษาต่างประเทศในการเรียนรู้เนื้อหาและภาษาไปพร้อมกัน เป็นการผสมผสานกันระหว่างกระบวนการสอนภาษาและการสอนเนื้อหาวิชาซึ่งเนื้อหาจะนำไปสู่การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และทักษะทางภาษาที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน โดยกระบวนการสอนภาษาจะนำไปสู่จุดมุ่งหมาย 4 ด้าน (Do Coyle, Philip Hood, and David Marsh, 2011) คือ 1) ด้านเนื้อหา (Content) 2) ด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive) 3) ด้านการสื่อสาร (Communication) และ 4) ด้านวัฒนธรรม (Culture)

องค์ประกอบหลักของ CLIL

Coyles (2005) ได้เสนอหลักการในการจัดการเรียนการสอนแบบ CLIL ดังนี้

1) เนื้อหารายวิชาไม่ได้เป็นแต่เพียงการได้มาซึ่งองค์ความรู้และทักษะการเรียนรู้เท่านั้น แต่เป็นการที่ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้จากความเข้าใจของตนเอง และพัฒนาทักษะการเรียนรู้นั้นด้วยตนเอง

2) การนำเสนอเนื้อหารายวิชาจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจ

3) กระบวนการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจนั้นจะต้องผ่านการวิเคราะห์ความต้องการทางภาษา

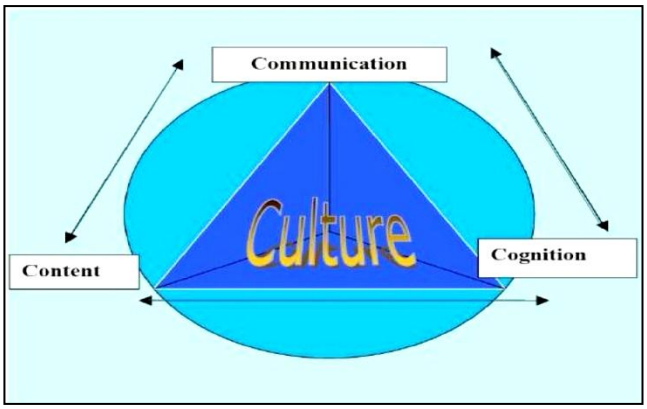
4) ผู้เรียนเรียนภาษาผ่านการเรียนองค์ความรู้ในเนื้อหาวิชา

5) ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในบริบทการเรียนรู้ถือเป็นรากฐานสำคัญเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ในขณะเดียวกันกับที่บริบทในการเรียนรู้ถูกถ่ายทอดออกมาด้วยภาษาเป้าหมาย

6) ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและภาษาเป็นเรื่องซับซ้อน ความตระหนักรู้ถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมถือเป็นรากฐานที่สำคัญอีกประการหนึ่งของวิธีการสอน CLIL

จากหลักการดังกล่าวข้างต้น Coyle ได้พัฒนากรอบ 4Cs เพื่อเป็นแนวทางในการใช้วิธีการสอนแบบ CLIL อันประกอบด้วย เนื้อหา (Content) การสื่อสาร (Communication) ความรู้ความเข้าใจ (Cognition) และวัฒนธรรม (Culture) ซึ่งหลักการพื้นฐานในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิด CLIL คือการบูรณาการเนื้อหาและภาษาเข้าด้วยกัน ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดสัดส่วนของเนื้อหาและภาษา

อย่างเหมาะสม โดยต้องให้ความสำคัญกับเนื้อหา (Content) การสื่อสาร (Communication) การคิด (Cognition) และวัฒนธรรม (Culture) ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลัก 4 ประการ ดังนี้

ภาพที่ 1 4Cs Framework of CLIL

ที่มา : Coyle (2005)

1. เนื้อหาสาระ (Content) คือ สิ่งที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะ และความเข้าใจ และพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของตนเอง

2. การสื่อสาร (Communication) คือ การเรียนรู้ภาษาและการใช้ภาษาเพื่อการเรียนรู้ในการพัฒนา 36 ทักษะภาษาผ่านการเรียนรู้เนื้อหา โดยการที่ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกันผ่านกระบวนการทำงานเป็นทีม การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนร่วมกลุ่มและผู้สอน โดยพยายามใช้ภาษาเป้าหมายเป็นสื่อกลางในการสื่อสารให้มากที่สุด

3. การคิด (Cognition) คือการเรียนรู้เนื้อหาตามกระบวนการคิด 6 ระดับของ Bloom ได้แก่ การจดจำ (Remembering),การเข้าใจ (Understanding), การประยุกต์ใช้ (Applying), การวิเคราะห์ (Analyzing), การประเมินผล(Evaluating) และการสร้างสรรค์ (Creating) (Anderson & Krathwohl, 2001) โดย CLIL มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการคิดในระดับสูง เช่น การวิเคราะห์และการสร้างสรรค์ผ่านการใช้ภาษาในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความสามารถในการตีความเนื้อหาอย่างเป็นลำดับ อีกทั้งวิเคราะห์ความต้องการด้านภาษาที่จำเป็นต่อกระบวนการคิด (ความรู้ความเข้าใจ) ด้วยตนเอง

4. วัฒนธรรม (Culture) ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและภาษาที่มีความซับซ้อนและแตกต่างกันในการสื่อสารกับบุคคลอื่นในสังคมในแต่ละบริบท ซึ่งถือเป็นพื้นฐานหลักของแนวคิด CLIL

แนวทางการประยุกต์ใช้ CLIL ในโรงเรียนประถมศึกษาของประเทศไทย

โรงเรียนในระดับประถมศึกษาหลายแห่งในประเทศไทย ได้พัฒนาโครงการเพื่อเสริมสร้างหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เช่น โครงการ English Program (EP), Mini English Program (MEP) และ International English Program (IEP) เป็นต้น แนวทาง CLIL ได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในระบบการศึกษาไทยนานกว่าทศวรรษ ห้องเรียนที่ใช้ภาษาไทยเป็นสื่อการสอนในวิชาต่าง ๆ ถูกปรับเปลี่ยนให้เป็น

ห้องเรียนที่บูรณาการภาษาอังกฤษ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ส่งเสริมการสอนในแต่ละวิชาด้วยภาษาอังกฤษ การสอนทักษะการสื่อสารภาษา และการสนับสนุนการศึกษาบูรณาการภาษาอังกฤษ เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษของผู้เรียนในประเทศไทย (Kewara, 2017)

กระทรวงศึกษาธิการและสถาบัน British Council ได้นำแนวทาง CLIL มาใช้ในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 (ค.ศ. 2006) เพื่อยกระดับความสามารถด้านภาษาอังกฤษของระบบการศึกษาไทย ซึ่ง ปรากฏผลการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของผู้เรียนภายใต้โครงการ CLIL ได้รับการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป สะท้อนให้เห็นว่าแนวทางและกระบวนการ CLIL มีประสิทธิผลในการเรียนรู้ภาษาและสามารถปรับใช้ได้เหมาะสมกับบริบทประเทศไทย นอกจากนี้นักเรียนไทยยังมีทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนภาษาอังกฤษ (MacKenzie, 2008)

นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้กำหนดตัวชี้วัดสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศไทยภายในปี พ.ศ. 2568 (ค.ศ. 2025) โดยกำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก (core language) และผู้เรียนจะได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษผ่านแนวทาง CLIL ควบคู่กับการประเมินมาตรฐานที่เหมาะสม โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เป็นเครื่องมือสนับสนุน (British Council, 2006; MacKenzie, 2008) ดังนั้นครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชาของตนเอง จึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนด้านภาษา และต้องมีวิธีการในการปรับเนื้อหาวิชาเฉพาะให้เข้ากับการสอนภาษาเพื่อทำให้การจัดการเรียนการสอนมีความครบถ้วนสมบูรณ์และประสบความสำเร็จ กระบวนการนี้ถือเป็นสิ่งที่ซับซ้อนและท้าทายอย่างยิ่งสำหรับครูผู้สอนที่ต้องนำกรอบแนวทาง CLIL มาปรับใช้ในการสอนของตน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนและแนวทางการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา (Content and Language Integrated Learning: CLIL) ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในประเทศไทยดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ดังนี้

แนวทางที่ 1 ยึดกรอบมาตรฐานหลักสูตรแกนกลางเป็นฐาน โดยการพัฒนาหลักสูตร CLIL ในบริบทการศึกษาสำหรับประเทศไทยจำเป็นต้องอ้างอิงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นกรอบมาตรฐานที่ทุกสถานศึกษาต้องถือปฏิบัติ การจัดทำหลักสูตรจึงไม่ควรถูกมองว่าเป็นหลักสูตรคู่ขนาน แต่ควรเป็นหลักสูตรบูรณาการ ที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ หรือสังคมศึกษา แล้วเชื่อมโยงกับผลการเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษที่ผู้เรียนต้องบรรลุในแต่ละช่วงชั้น การอ้างอิงหลักสูตรแกนกลางช่วยให้เกิดความต่อเนื่องของการเรียนรู้ และสามารถใช้เป็นหลักฐานเชิงนโยบายเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกของ สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้อีกด้วย

แนวทางที่ 2 ออกแบบตามกรอบ 4Cs Framework ของ Coyle, Hood, & Marsh (2010) ถือเป็นหัวใจสำคัญในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ CLIL ประกอบด้วย 1) Content (เนื้อหา) กล่าวคือ ผู้เรียนต้องบรรลุผลลัพธ์ทางวิชาการตามมาตรฐานที่กำหนดในหลักสูตรแกนกลาง 2) Communication (การสื่อสาร) กล่าวคือ ผู้เรียนต้องพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ ผ่านคำศัพท์ โครงสร้างประโยค และวัตถุประสงค์ของการใช้ภาษา 3) Cognition (การคิด) กล่าวคือ กิจกรรมการเรียนรู้

ควรพัฒนาทักษะการคิดหลากระดับ ตั้งแต่การจดจำและทำความเข้าใจ ไปจนถึงการวิเคราะห์ ประเมินค่า และสร้างสรรค์ และ 4) Culture (วัฒนธรรม) กล่าวคือ การเรียนรู้ควรส่งเสริมความตระหนักในความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับสากล เพื่อสร้างผู้เรียนที่เป็นพลเมืองโลก (Global Citizen) นอกจากการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ตาม 4Cs จะทำให้การสอนภาษาอังกฤษมีเป้าหมายชัดเจนแล้ว ยังช่วยให้ผู้เรียนใช้ภาษาเพื่อคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง ซึ่งเป็นการบูรณาการที่ครอบคลุมกว่าการสลับภาษาแบบทั่วไป

แนวทางที่ 3 เลือกระดับความเข้มข้นของ CLIL ให้เหมาะสม โดยการนำ CLIL ไปใช้ไม่จำเป็นต้องใช้เต็มรูปแบบ (hard CLIL) ตั้งแต่เริ่มต้น แต่สามารถเริ่มต้นด้วย soft CLIL ที่เน้นการสอดแทรกภาษาอังกฤษบางส่วนในรายวิชาหลัก เช่น ครูวิทยาศาสตร์อาจใช้คำศัพท์หรือประโยคภาษาอังกฤษประกอบการอธิบายเนื้อหา จากนั้นจึงค่อย ๆ พัฒนาไปสู่ hard CLIL ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อหลักทั้งหน่วยการเรียนรู้ การเลือกความเข้มข้นของ CLIL ควรพิจารณาตามความพร้อมของครู สื่อการสอน และผู้เรียน ยกตัวอย่างเช่น โรงเรียนในเขตเมืองที่มีครูผู้สอนภาษาอังกฤษและครูผู้สอนรายวิชาอื่น ๆ ที่มีทักษะภาษาเพียงพอ อาจเริ่มใช้ hard CLIL ได้เร็วกว่าโรงเรียนในชนบทที่ควรเริ่มด้วย soft CLIL ก่อนแล้วจึงค่อยเพิ่มระดับความเข้มข้นไปสู่ hard CLIL เพื่อป้องกันการสร้างความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสการเรียนรู้

แนวทางที่ 4 การพัฒนาครูและการทำงานร่วมกัน (Professional Development & Co-Teaching) โดยครูถือเป็นปัจจัยที่สำคัญของความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบ CLIL การพัฒนาครูจึงต้องมีลักษณะเป็นกระบวนการต่อเนื่อง (Continuous Professional Development) มากกว่าการอบรมระยะสั้นเพียงครั้งเดียว โดยครอบคลุม 3 มิติหลัก ได้แก่ ความรู้และทักษะด้าน CLIL เช่น การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ตาม 4Cs การจัดการเรียนรู้แบบภาระงาน (task-based learning) และการประเมินผลสองแกน คือด้านภาษาและด้านเนื้อหา นอกจากนี้ การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างมั่นใจในการสื่อสารเชิงวิชาการกับผู้เรียนการพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกัน ระหว่างครูภาษาอังกฤษกับครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ (co-teaching / team-teaching) เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ด้านภาษาและเนื้อหาซึ่งกันและกัน ดังนั้น การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ภายในโรงเรียนช่วยให้ครูสามารถแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี (best practice) และแก้ปัญหาการสอน CLIL ร่วมกันได้ ซึ่งถือเป็นแนวทางที่ยั่งยืนต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้

ปัจจัยและอุปสรรคที่ส่งผลต่อความสำเร็จของ CLIL ในโรงเรียนประถมศึกษาของประเทศไทย

การจัดการเรียนการสอนแบบ Content and Language Integrated Learning (CLIL) ในโรงเรียนระดับประถมศึกษามีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการเรียนรู้ในหลากหลายประเด็น ดังนี้

1. ด้านความรู้และทักษะของครู ความสำเร็จของ CLIL ขึ้นอยู่กับความสามารถของครูในการบูรณาการภาษาและเนื้อหา ครูที่มีระดับทักษะทางภาษาสูง (เช่น ระดับ C1 ตามมาตรฐาน CEFR) มีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในการดำเนินการสอนมากขึ้น (Antropova et al., 2021) การสอน CLIL ใน

ระดับประถมศึกษาแตกต่างจากระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา เนื่องจากเด็กในวัยนี้ยังคงพัฒนาทักษะการสื่อสารและมีความไวต่อการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ครูที่มีทักษะภาษาอังกฤษดีสามารถใช้ภาษาเป้าหมายอย่างเป็นธรรมชาติในห้องเรียน และสร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าใช้ภาษา นอกจากนี้ ความสามารถของครูในการปรับระดับภาษาให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ โดยครูต้องสามารถปรับเปลี่ยนระดับความซับซ้อนของภาษา และใช้สื่อการสอนที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและมีส่วนร่วมกับบทเรียน

2. การเตรียมความพร้อมและการพัฒนาครู การอบรมและพัฒนาทักษะครูเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ CLIL ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นหลักสูตรอบรมครูควรมุ่งเน้นไปที่การพัฒนา เทคนิคการสอนที่เป็นมิตรกับเด็ก เช่น การใช้สื่อภาพ การเคลื่อนไหว และการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ โดยครูที่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับ CLIL สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กประถมได้ดีกว่า และสามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การสอนตามลักษณะของผู้เรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (กัลยา จันทร์พราหมณ์, 2563) นอกจากนี้ ครูในระดับประถมศึกษาควรได้รับการฝึกฝนด้านจิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก เพื่อช่วยให้สามารถสื่อสารและสนับสนุนผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. สื่อและทรัพยากรการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ เช่น ตำราเรียน เทคโนโลยี วิดีโอ และแพลตฟอร์มการเรียนออนไลน์ มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการสอนแบบ CLIL (Chen, 2023) สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สื่อการสอนควรมีลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น เช่น หนังสือภาพ และการ์ดคำศัพท์ช่วยเสริมสร้างการจดจำคำศัพท์และแนวคิดทางภาษา วิดีโอการสอน และแอปพลิเคชันการเรียนรู้ ทำให้เนื้อหาเข้าใจง่ายขึ้นและกระตุ้นความสนใจ เป็นต้น การใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์และการเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัล สามารถช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝนทักษะภาษาเพิ่มเติมนอกห้องเรียนและช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในพื้นที่ห่างไกล (Chen, 2023)

4. การสนับสนุนจากผู้บริหารและโรงเรียน การสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ CLIL ดำเนินไปอย่างราบรื่น กรรณิการ์ บุญขาว (2567) ระบุว่า โรงเรียนที่มีการส่งเสริมและสนับสนุน CLIL ผ่านนโยบายที่ชัดเจนสามารถทำให้โครงการนี้ประสบความสำเร็จได้มากขึ้น ปัจจัยที่สำคัญในการสนับสนุนจากโรงเรียน ได้แก่ การส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมและพัฒนาตนเอง การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับครูในโรงเรียนอื่น การจัดหาทรัพยากรและสื่อการเรียนรู้ที่เพียงพอ โรงเรียนต้องจัดหาสื่อที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน และส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนควรสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้แบบสองภาษา เช่น การใช้ภาษาอังกฤษในป้ายประกาศ กิจกรรมเสริม เช่น English Camp หรือการเรียนรู้ผ่านการแสดงละครภาษาอังกฤษ ซึ่งช่วยให้เด็กเกิดความคุ้นเคยกับการใช้ภาษาและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (Anggraini et al., 2023)

แม้ว่าการจัดการเรียนการสอนแบบ Content and Language Integrated Learning (CLIL) จะมีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะภาษาและความเข้าใจเนื้อหาในระดับประถมศึกษา แต่ก็ยังมีอุปสรรคหลาย

ประการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการ ทั้งทางด้านครู ผู้เรียน สื่อการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผล และด้านทรัพยากรและการสนับสนุน ซึ่งล้วนแล้วแต่ส่งผลโดยตรงต่อนักเรียนระดับประถมศึกษา เนื่องจากเป็นวัยที่ต้องได้รับการสนับสนุนด้านการเรียนรู้อย่างเหมาะสม ดังนี้

1. ด้านครู การเตรียมความพร้อมของครูถือเป็นปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จ อย่างไรก็ดีอุปสรรคสำคัญของครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระของประเทศไทยคือทักษะด้านภาษาอังกฤษ ครู CLIL จำเป็นต้องสอนอย่างน้อยหนึ่งวิชาในหลักสูตรโดยใช้ภาษาอังกฤษแทนที่จะใช้ภาษาไทยที่ใช้ในการสอนปกติ ครูไทยจำนวนมากยังขาดทักษะภาษาอังกฤษและทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคล ขณะที่ครูภาษาอังกฤษก็ไม่ได้รับการฝึกฝนให้สอนวิชาเฉพาะทาง ในทางกลับกันครูในแต่ละวิชาก็ไม่ได้รับการอบรมให้สอนภาษาอังกฤษ ดังนั้นในกรอบการจัดการเรียนรู้แบบ CLIL ครูควรสอนเนื้อหาพร้อมทั้งออกแบบวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้นผ่านการจัดการกับความรู้ รวมทั้งเปลี่ยนการเรียนการสอนจากรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ไปสู่การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม นอกจากนี้ ครู CLIL ควรพยายามกระตุ้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันผ่านการทำงานร่วมกันและการเรียนรู้แบบร่วมมือ ไม่เพียงแต่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนเท่านั้น (Cummins, 1994) ปัญหาที่พบคือครูบางคนอาจเข้าใจแนวคิด CLIL ผิด คิดว่าการสอน CLIL หมายถึงเพียงแค่การเปลี่ยนภาษาในการสอนเนื้อหาเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น (Pavon, 2013) ครูในแต่ละวิชาไม่จำเป็นต้องพูดภาษาอังกฤษได้เหมือนเจ้าของภาษา แต่ควรให้ความสำคัญกับสิ่งที่สำคัญที่สุดคือความถูกต้องของการใช้ภาษาในชั้นเรียนและเนื้อหาที่ต้องการจะถ่ายทอด

2. ด้านผู้เรียน ผู้เรียนมีบทบาทในการมีส่วนร่วมอย่างมากในห้องเรียน CLIL ซึ่งจำเป็นต้องร่วมกิจกรรมในขั้นตอนการเตรียมความพร้อมและการนำเสนอ กระบวนการเหล่านี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงบทบาทที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริง เพราะการเรียนรู้แบบตั้งรับเพียงอย่างเดียวไม่สามารถก่อให้เกิดการเรียนรู้เชิงรุกได้ แนวทาง CLIL จึงมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในลักษณะการเรียนรู้แบบกลุ่ม โดยผู้เรียนมีการยอมรับทั้งจุดแข็งและข้อจำกัดของตนเองและผู้อื่น ในบริบทของนักเรียนไทย การมีระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษไม่ถึงเกณฑ์ถือเป็นอุปสรรคสำคัญในการจัดการเรียนรู้ CLIL ในชั้นเรียนผู้เรียนจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการปฏิบัติที่เฉพาะเจาะจง เช่น การแก้ปัญหา รวมถึงการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ เช่น การบรรยาย การจำแนกประเภท การจับคู่ การตีความ และการประยุกต์ใช้ ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องดำเนินการด้วยภาษาที่ไม่ใช่ภาษาแม่ (Bentley, 2010) ดังนั้น ผู้เรียนควรมีปฏิสัมพันธ์มากขึ้นในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมความร่วมมือ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการฝึกทักษะการแก้ปัญหา กล่าวคือบทเรียน CLIL มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม สำหรับผู้เรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ (EFL) การพูดภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่วนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย โดยเฉพาะในสภาพแวดล้อมที่การใช้ภาษาอังกฤษนอกห้องเรียนมีอยู่อย่างจำกัด

3. ด้านสื่อการเรียนรู้ (Materials) สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมถือเป็นเครื่องมือสำคัญของครูในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิผล การเลือกใช้สื่อที่สอดคล้องกับระดับความสามารถของผู้เรียนมีส่วนกำหนดความสำเร็จของกระบวนการเรียนการสอน แม้ว่าจะมีงานวิชาการจำนวนมากที่กล่าวถึงประสบการณ์เชิงบวกจากการใช้ CLIL แต่ผู้เขียนบางท่านก็ชี้ให้เห็นข้อจำกัดที่สำคัญ คือ การขาดแคลนสื่อ CLIL ที่ตอบสนองต่อบริบทของไทย (Maley, 2011) แบบเรียนที่นำเข้าจากต่างประเทศมักไม่เหมาะสม

เพราะแตกต่างจากบริบทของผู้เรียนไทย และจำนวนไม่น้อยถูกออกแบบมาสำหรับเจ้าของภาษา นอกจากนี้ สื่อการสอนเชิงพาณิชย์สำหรับ CLIL ยังไม่เพียงพอต่อการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ด้วยเหตุนี้ ครูจึงจำเป็นต้องสร้างสื่อการสอนขึ้นเอง หรือปรับสื่อที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับแนวทาง 4Cs (Content, Communication, Cognition, Culture) ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งใหม่และเป็นความท้าทายสำหรับครูไทยในบริบทโรงเรียนในชนบท โดยทั่วไปสถาบันการศึกษาในไทยนิยมจัดหาหนังสือเรียนที่พิมพ์โดยเจ้าของภาษา เพราะเชื่อมั่นในคุณภาพที่ได้มาตรฐาน อย่างไรก็ตาม เนื้อหาและบริบทของตำราดังกล่าวกลับกลายเป็นอุปสรรคต่อครูและผู้เรียน CLIL (Smit, 2007) ที่ระบุว่าจุดอ่อนของสื่อประเภทนี้คือการขาดความเชื่อมโยงกับบริบทจริงของผู้เรียน ตัวอย่างส่วนใหญ่ในหนังสือจะอิงวัฒนธรรมอเมริกันหรืออังกฤษ ซึ่งอาจไม่สัมพันธ์กับหลักสูตรของผู้เรียนไทยโดยตรง

4. ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยหนึ่งในปัญหาหลักของการจัดการเรียนการสอน CLIL ในระดับประถมศึกษา คือ การขาดความเชี่ยวชาญทางภาษาของครู ทำให้บางครั้งครูต้องใช้ภาษาแม่แทนภาษาอังกฤษในการสอน ซึ่งอาจส่งผลต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้เรียน (Antropova et al., 2021) สำหรับนักเรียนประถมศึกษา การสัมผัสกับภาษาต่างประเทศในรูปแบบที่เป็นธรรมชาติเป็นสิ่งสำคัญ แต่การที่ครูไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่วทำให้ บรรยากาศการเรียนรู้ไม่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะภาษา และอาจทำให้เด็กขาดโอกาสในการฝึกฝนภาษาในบริบทที่เป็นธรรมชาติ นอกจากนี้ นักเรียนระดับประถมศึกษาอาจต้องการการอธิบายที่ชัดเจนและมีตัวช่วย เช่น ภาพประกอบหรือท่าทาง ซึ่งถ้าครูขาดทักษะในการปรับเปลี่ยนการสื่อสารให้เหมาะสมก็อาจทำให้ผู้เรียนไม่เข้าใจเนื้อหาที่เรียน Estrada & Segura (2022) พบว่าครูในระดับประถมศึกษาที่ใช้ CLIL จำเป็นต้องมีกลยุทธ์การจัดการชั้นเรียนที่ดี เนื่องจากเด็กในวัยนี้มีสมาธิที่สั้นและต้องการกิจกรรมที่หลากหลาย อย่างไรก็ตาม การใช้กิจกรรมที่มากเกินไปโดยไม่มีโครงสร้างที่ชัดเจนอาจทำให้เด็กเสียสมาธิและลดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ได้

5. ด้านการประเมินผล การประเมินผู้เรียนในระบบ CLIL ต้องครอบคลุมทั้งเนื้อหาและภาษา ซึ่งทำให้เกิดความซับซ้อนในการออกแบบเครื่องมือวัดผลที่เหมาะสม (Chen, 2023) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับประถมศึกษา ซึ่งเด็กอาจยังไม่มีความสามารถในการแสดงออกทางภาษาที่ดีพอจะสื่อสารความเข้าใจของตนเองได้อย่างครบถ้วน Waloyo et al. (2021) พบว่าการประเมินแบบดั้งเดิม เช่น การสอบข้อเขียน อาจไม่สะท้อนความสามารถของผู้เรียน CLIL ได้อย่างแม่นยำ ครูจำเป็นต้องใช้ การประเมินทางเลือก (Alternative Assessment) เช่น การประเมินจากพฤติกรรมในห้องเรียน เช่น การมีส่วนร่วมของนักเรียนในกิจกรรมภาษา การใช้แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio Assessment)เพื่อวัดความก้าวหน้าของผู้เรียนในระยะยาว อย่างไรก็ตาม ในบริบทของประเทศไทย การใช้การประเมินผลที่ไม่เป็นทางการยังไม่แพร่หลายมากนัก ทำให้ครูยังคงใช้การสอบแบบเดิม ซึ่งอาจไม่เหมาะสมกับระบบ CLIL และอาจทำให้นักเรียนระดับประถมเกิดความเครียดในการเรียนรู้ภาษา

6. ด้านทรัพยากรและการสนับสนุน โรงเรียนในชนบทมักจะเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนทรัพยากร เช่น สื่อการสอน เทคโนโลยี และโอกาสในการพัฒนาครู (กรรณิการ์ บุญขาว, 2567) นักเรียนระดับประถมศึกษาจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนผ่านสื่อที่เหมาะสม เช่น หนังสือภาพ วิดีโอ บัตรคำ และเกมภาษา เพื่อช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างสนุกสนานและมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม Chen (2023) พบว่า โรงเรียน

ในชนบทมักขาดงบประมาณในการจัดหาสื่อและเทคโนโลยี ทำให้เด็กขาดโอกาสในการใช้ สื่อดิจิทัล เช่น แอปพลิเคชันการเรียนรู้ภาษา ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยให้เด็กเกิดความสนใจในการเรียนรู้ นอกจากนี้ กรรณิการ์ บุญขาว (2567) ระบุว่า การสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียนยังคงมีความสำคัญในการส่งเสริม CLIL โรงเรียนที่ไม่มีการสนับสนุนที่เพียงพออาจทำให้ครูขาดแรงจูงใจและไม่สามารถพัฒนาตนเองในด้านการสอน CLIL ได้

สรุป

บทความนี้นำเสนอแนวคิดและการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา (Content and Language Integrated Learning: CLIL) ในบริบทการศึกษาไทย โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ในฐานะทักษะสำคัญสำหรับการเรียนรู้และการดำรงชีวิตในสังคมโลก รวมทั้งได้อธิบายถึงความสำเร็จของการพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษในต่างประเทศซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า CLIL เป็นนวัตกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยเสริมสร้างการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านภาษา เนื้อหาวิชาการ การคิดวิเคราะห์ และการตระหนักรู้ทางวัฒนธรรม สำหรับประเทศไทย แนวทาง CLIL ได้รับการส่งเสริมผ่านโครงการ English Program (EP) และ Mini English Program (MEP) โดยมีการผลักดันอย่างต่อเนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการร่วมกับ British Council ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 เป็นต้นมา แม้ผลลัพธ์ด้านความสามารถทางภาษาอังกฤษของผู้เรียนจะมีการพัฒนาและนักเรียนไทยมีทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนภาษาอังกฤษ แต่ยังคงมีข้อจำกัดและความท้าทายหลายประการ เช่น ความพร้อมของครูผู้สอน การขาดสื่อและทรัพยากรที่เหมาะสม ความเหลื่อมล้ำระหว่างโรงเรียนในเมืองและชนบท และข้อจำกัดด้านระบบการประเมิน

นอกจากนี้ ยังได้สังเคราะห์แนวทางการจัดทำหลักสูตร CLIL สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาในประเทศไทยไว้ 4 ประการ ด้วยกัน คือ 1) การยึดกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นฐานเพื่อความสอดคล้องกับมาตรฐานระดับชาติ 2) การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ตามกรอบ 4Cs ได้แก่ เนื้อหา การสื่อสาร การคิด และวัฒนธรรม 3) การเลือกระดับความเข้มของ CLIL ให้เหมาะสมกับบริบท โดยเริ่มจาก soft CLIL และพัฒนาไปสู่ hard CLIL ตามความพร้อม และ 4) การพัฒนาครูและการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องผ่านการอบรม การพัฒนาทักษะภาษา และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สำหรับประเด็นความท้าทายในการจัดการเรียนรู้แบบ CLIL ในบริบทประเทศไทย บทความนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาหลัก 4 ด้าน ได้แก่ ด้านครูผู้สอนที่ยังขาดสมรรถนะทั้งด้านภาษาและการบูรณาการเนื้อหา ด้านผู้เรียนที่มีระดับความสามารถภาษาอังกฤษไม่ถึงเกณฑ์และยังไม่คุ้นเคยกับทักษะการคิดวิเคราะห์ในภาษาต่างประเทศ ด้านสื่อและทรัพยากรที่ไม่สอดคล้องกับบริบทไทยเพราะส่วนใหญ่นำเข้าจากต่างประเทศ และด้านการประเมินผลซึ่งยังคงเน้นเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางเนื้อหาโดยขาดเครื่องมือที่สามารถสะท้อนความสามารถทั้งด้านภาษาและเนื้อหาได้อย่างครบถ้วน ความท้าทายเหล่านี้สะท้อนถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาครูอย่างเป็นระบบ การผลิตสื่อที่เหมาะสมกับบริบทไทย การสนับสนุนจากเชิงนโยบาย ตลอดจนการสร้างระบบการประเมินสองแกน (ภาษาและเนื้อหา) หากได้รับการแก้ไขและพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม CLIL จะสามารถเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของไทย และช่วยให้ผู้เรียนไทยก้าวสู่การเป็นพลเมืองที่มีศักยภาพในการแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

กัลยา จันทร์พราหมณ์. (2563). **การพัฒนาทักษะครูในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาโดยใช้แนวทาง CLIL**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กรรณิการ์ บุญขาว. (2567). การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบ CLIL ในโรงเรียนประถมศึกษา: บทบาทของผู้บริหารและครูผู้สอน. **วารสารวิชาการครุศาสตร์**, *45*(2), 112–128.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2564)**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

Álvarez, I. (2007). CLIL and English language learning: A European perspective. **Journal of Applied Linguistics**, *3*(2), 123–142.

Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). **A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives**. New York, NY: Longman.

Antropova, A., Smit, U., & Pavon, V. (2021). Teacher competence in CLIL: Integrating content and language learning in primary education. **European Journal of Teacher Education**, *44*(3), 321–338.

Bentley, K. (2010). *The TKT Course: CLIL module*. Cambridge: Cambridge University Press.

British Council. (2006). **Teaching English in Thailand: CLIL implementation framework**. Bangkok: British Council Thailand.

Chen, Y. (2023). Digital resources and CLIL implementation in primary education. **Journal of Language Teaching and Research**, *14*(5), 987–1002.

Coyle, D., Hood, P., & Marsh, D. (2010). **CLIL: Content and Language Integrated Learning**. Cambridge: Cambridge University Press.

Crystal, D. (2020). **The Cambridge encyclopedia of the English language** (3rd ed.). Cambridge: Cambridge University Press.

Dalton-Puffer, C. (2022). Researching CLIL in primary classrooms: Challenges and perspectives. **Language Teaching Research**, *26*(3), 345–360.

Estrada, M., & Segura, J. (2022). Managing young learners' classrooms in CLIL contexts. **Early Childhood Education Journal**, *50*(4), 657–672.

Kewara, P. (2017). Implementing CLIL in Thai classrooms: A case study of teacher collaboration. **Asian EFL Journal**, *19*(7), 45–68.

Lasagabaster, D. (2022). CLIL in practice: A global overview of challenges and opportunities. **International Journal of Bilingual Education and Bilingualism**, *25*(4), 589–607.

MacKenzie, A. (2008). CLIL implementation in Southeast Asia: The case of Thailand. **Asian Englishes**, *11*(2), 6–23.

Maley, A. (2011). Materials development for CLIL in EFL contexts. **English Language Teaching Journal**, *65*(4), 454–462.

Marsh, D. (2022). **Revisiting CLIL: New directions for language and content learning**. Oxford: Oxford University Press.

Meyer, O., Coyle, D., Halbach, A., Schuck, K., & Ting, T. (2021**). A pluriliteracies approach to teaching for learning: Putting a pluriliteracies approach into practice**. Cambridge: Cambridge University Press.

Montalto, S. A., Walter, L., Theodorou, M., & Chrysanthou, K. (2016). **CLIL implementation and best practices in Europe.** European Commission Report.

Koanamsai, P., & Neingnoi, N. (2024). From Theory to Practice: A Practical Guide for In-Service Teachers on CLIL Material Development Implemented in English Primary Classrooms. **Journal of Asian Language Teaching and Learning**, *5*(1), 44–59. retrieved from https://so10.tci-thaijo.org/index.php/jote/article/view/1275

OECD. (2021). **Future of education and skills 2030: OECD learning compass**. Paris: OECD Publishing.

Phyak, P. (2021). Teachers' beliefs and challenges in implementing CLIL in Asian EFL contexts. *TESOL Quarterly, 55*(2), 478–499.

Punthumasen, P. (2007). **International program for teacher education: An approach to tackling problems of English education in Thailand**. Bangkok: Ministry of Education.

Smit, U. (2007). **English as a lingua franca in higher education: A longitudinal study of classroom discourse**. Berlin: De Gruyter.

Waloyo, M., Anggraini, N., & Prasetyo, R. (2021). Alternative assessment in CLIL-based primary education. **Journal of Education and Practice**, *12*(10), 23–35.

Wiriyachitra, A. (2010). English language teaching and learning in Thailand in this decade. **Thai TESOL Bulletin**, *23*(2), 5–14.